

ASPECTE ALE EDUCAȚIEI INTERCULTURALE ÎN CLASELE PRIMARE

GOLUBIȚCHI Silvia, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar,

URSU-BUNESCU Lucia, doctor în filologie, conferențiar universitar,

Universitatea de Stat din Tiraspol, Republica Moldova

Rezumat. *Acest articol evidențiază aspecte ale educației interculturale, care punctează ideea ca elevii să facă cea mai bună alegere și să se orienteze în contextele multiplicării sistemelor de valori. Problema interculturalității constituie un rezultat al cunoașterii mai multor culturi. Competența interculturală se formează prin intermediul activităților, realizate în mediul educațional formal, nonformal și informal, incluzând următoarele componente: cognitivă, afectivă și comportamentală.*

Abstract. *This article highlights aspects of intercultural education, which points to the idea that students make the best choice and orient themselves in the context of the multiplication of value systems. The problem of interculturality is a result of the knowledge of several cultures. Intercultural competence is formed through activities, carried out in the formal, non-formal and informal educational environment, including the following components: cognitive, affective and behavioral.*

Cuvinte cheie: *educație interculturală, competența interculturală, activități, conținuturi, elevi de vârstă școlară mică.*

Keywords: *intercultural education, intercultural competence, activities, contents, young school age students.*

Educația interculturală este axată pe integrarea în spațiul educațional și nu atât pe formarea respectului față de celălalt ca fiind diferit, ci pe formarea respectului de sine ca fiind diferit și presupune pe de-o parte asigurarea unei comunicări autentice cu sine și a lua cunoștință cu propria identitate culturală, iar pe de altă parte comunicarea cu un alter, individ sau grup.

În articolul 6 din Codul Educației al Republicii Moldova – Principiile fundamentale ale educației, regăsim: a) realizarea dreptului la educație, fără nici o deosebire de rasă, culoare, sex, vârstă, stare a sănătății, limbă, convingere religioasă, opinii politice sau de alt tip, naționalitate, origine socială sau apartenență etnică, situație materială și proprietate etc. ... și j) interculturalitatea și garanția identității etnice și culturale.

Educația interculturală pune accentul de a forma la membrii unui grup social (și anume acelor minoritare):

- o cunoaștere a situației culturii în societățile moderne;
- capacitate de a comunica între persoane de diferite culturi;
- atitudini pentru buna înțelegere a mecanismelor psihosociale și a factorilor sociopolitici;

- capacitate de a participa la interacțiunea socială, creatoare a identităților și a umanității comune etc..

Principiile care o caracterizează și o definește sunt: *toleranța, egalitatea, complementaritatea valorilor, valorizarea specificului spiritual al valorilor locale atașându-le la valorile generale ale umanității, valorificarea cadrului educațional în spiritul diversității, drepturilor omului, egalității de șanse, dialogului intercultural, promovării identității și cetățenie.*

Competența interculturală se demonstrează prin soluționarea eficientă a problemelor, apărute în context intercultural.

În termeni de cultură și capacitate *competența interculturală* poate fi definită ca și:

- capacitatea de a-ți schimba/adapta atitudinea, comportamentul și *cunoștințele la interacțiunea cu persoane aparținând altor culturi;*
- capacitatea de a *manifesta deschidere, flexibilitate și o atitudine pozitivă față de persoane de diverse culturi;*
- capacitatea de a-ți *revizui credințele și valorile din perspectiva altor culturi* etc. [3, p. 135].

Competența interculturală se formează prin intermediul activităților, realizate în mediul educațional formal, nonformal și informal, incluzând următoarele componente: *cognitivă, afectivă și comportamentală.*

Componenta cognitivă presupune existența conștiinței culturale și interculturale adecvate. La acest nivel este implicată recunoașterea faptului că oamenii interpretează unul și același comportament în mod diferit.

Componenta afectivă cuprinde tot ansamblu de atitudini de stimă, de recunoaștere, deschidere, valorificare, curiozitate față de celălalt.

Componenta comportamentală implică capacitatea de a empatiza, de a tolera prezența celuilalt în permanență cotidiană, de a găsi și utiliza eficient modalități de adaptare și conviețuire armonioasă într-un mediu intercultural [2, p. 4].

Comportamentele culturale presupun componente de ordin atitudinal și afectiv. Ele sunt încorporate de individ, uneori, prin imitație, încercare și eroare, în afara unui proces discursiv, verbal, întotdeauna conștient și explicit. De aceea, educația interculturală trebuie să vizeze, mai întâi, acest fond, de care depinde dirijarea interesului elevilor înspre teritorii spirituale inedite. Elemente ale educației interculturale se manifestă în comportamentul elevilor și nu numai.

Pentru situațiile specifice activităților didactice, considerăm pertinente următoarele competențe:

- cooperarea elevilor în realizarea unor sarcini școlare;
- construirea împreună a acordului în situații caracterizate de divergență de opinii, credințe, norme, valori;

- exprimarea eficientă a propriei identități culturale (experiențe trecute, așteptări, opinii, credințe, valori etc.) în fața colegilor și a cadrelor didactice;
- identificarea unor persoane, a unor elemente simbolice și/sau materiale relevante pentru facilitarea propriei evoluții;
- construirea unor relații colegiale corecte;
- adaptarea eficientă la un nou colectiv, în medii interculturale.

Byram M. și Zarate G. delimitează cinci categorii distinctive care formează competența interculturală:

- *atitudini*: curiozitate, deschidere pentru estomparea credințelor stereotipe despre alte grupuri și despre grupul propriu;
- *cunoștințe despre grupurile sociale*, „produsele” și experiențele acestora, preluate din propria cultură sau achiziționate din cultura altora, care vizează procesele generale de interacțiune socială, nivelurile macro- și micro-;
- *abilități de interpretare și de relaționare*: pretarea la o analiză adecvată a unui document sau a unui eveniment generat de o cultură anumită, elucidarea și relaționarea corectă cu evenimentele generate de propria cultură;
- *abilități de interacțiune și de descoperire*: capacitatea de a recepționa și de a achiziționa noi elemente și experiențe care aparțin altor culturi, de a vehicula cunoștințe, atitudini, abilități în condițiile limitative de comunicări și de reale interacțiuni; abilități de reflecție și de evaluare critică, având drept suport criterii, perspective, experiențe și „produse” preluate din cultura proprie și din alteritate [1, pp. 18-65].

Tabelul 1. Conținuturi și activități de învățare și evaluare privind educația interculturală

Sugestii de conținuturi	Activități de învățare și evaluare
Moldova – țara interinfluențelor culturale	Exerciții pe hartă, lecturi intensive, excursii reale și virtuale
Prin cunoaștere – la solidaritate și coeziune în comunitate	Investigații pe teren, vizitarea muzeelor și expozițiilor etnografice, studierea conținuturilor tematice
Dialogul intercultural – calea spre coexistență	Discuții dirijate, discuții Panel, interviuri, procese simulate, efectuarea sondajelor de opinii.
Comportament intercultural adecvat – cale spre integrare în comunitate	Organizarea și realizarea activităților de promovare a nediscriminării și abordării pozitive a diferențelor.

Competența interculturală se formează prin toate dimensiunile educației, prin diferite arii curriculare și activități extracurriculare. Ea rareori este formalizată în subiect concret de învățare, mult mai des fiind dezvoltată indirect, prin crearea unor contexte specifice, noi, profesorii, urmînd să le oferim elevilor modele practice de comportament în acest sens.

Proiectul de grup – activitate colectivă a elevilor, care are drept scop realizarea unui produs comun. Este o activitate de durată, constituită din trei părți componente:

- a) proiectare;
- b) informare, investigare, realizare;
- c) prezentarea publică a produsului final.

Proiectele de grup au o rezonanță deosebită în cadrul studierii culturii materiale și spirituale a etniilor conlocuitoare. Produsul final reprezintă o sursă de cunoaștere și pentru colegii din clasă.

Portofoliul – metodă complexă, laborioasă și extinsă în timp, care are drept scop acumularea de către elev a produselor proprii, care vor fi prezentate public la anumite intervale de timp, anticipat coordonate cu profesorul.

Vizitarea muzeelor și expozițiilor etnografice pentru a observa coloritul și valorile naționale.

Cercetarea de grup – activitate colectivă a elevilor prin care se încurajează grupurile de elevi, clasele și școlile pentru angajarea acestora în proiecte de cercetare sau în folosirea metodelor active, pentru a crea condiții de dialog și schimb de idei deschis și tolerant.

Studiul de caz: Conflict elev-elev legat de invadarea spațiului personal. Prezentarea cazului, analiza situației conflictuale, identificarea conflictului, cauzele posibile ale conflictului.

Lecturarea individuală a articole (ziar, revistă, blog, pagină web) și analiza problemelor de natură etică/morală/interculturală.

Activități explicit multiculturale, care pot:

- oferi informații relevante despre grupurile culturale prin discuții echilibrate și informate despre rasă, etnicitate, diferențe culturale;
- valorifica atât diferențele, cât și similaritățile;
- folosi materiale diverse în locul unei sprijiniri exclusive pe manuale;
- analiza critic auxiliarele didactice în vederea eliminării stereotipurilor și prejudecăților.

Școlii îi revine rolul de a reflecta în curricula caracteristicile postmodernității și ale globalizării, de a educa elevii pentru a descoperi și a înțelege unitatea existențială. Educația interculturală reprezintă o adevărată dinamitate a curriculei, impunând o reconsiderare, o reinterpretare și o reformulare a scopurilor, conținuturilor lor, strategiilor și sistemelor sale de evaluare.

Bibliografie

1. Byram, M., Zarate, G.. Definitions, objectives and assesment of sociocultural competence. În: M. Byram, G. Zarate. Sociocultural Competence in Language Learning and Teaching. Council of Europe, Strasbourg, 1997.
2. Educație interculturală curriculum școlar clasele I-IX. Chișinău, 2021.
3. Silistraru, N., Golubițchi, S.. Educație interculturală. Chișinău: Editura UST, 2013.